

Tarih: 28.01.2004

Sayı: 484

10/167 - 4531

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aydın, Denizli ve Uşak illerimizi sosyo-ekonomik yönden etkileyen Büyük Menderes Nehri kirliliğinin ve çevresel etkilerinin araştırılıp, alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Anayasanın 98 inci, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 ve 105 inci maddeleri gereğince Meclis araştırması açılmasını arz ederiz. 27.01.2004

Ahmet Ertürk
Aydın Milletvekili
ve 23 Milletvekili

1. Ahmet ERTÜRK- Aydın Mv.
2. Osman Nuri FİLİZ- Denizli Mv.
3. Ahmet Rıza ACAR- Aydın Mv.
4. Osman AKMAN- Antalya Mv.
5. Zülfü DEMİRBAĞ- Elazığ Mv.
6. Ahmet ÇAĞLAYAN- Uşak Mv.
7. Ömer İNAN- Mersin Mv.
8. Musa SIVACIOĞLU-Kastamonu Mv.
9. Ahmet KAMBUR- Tekirdağ Mv.
10. Ali AYAĞ- Edirne Mv.
11. Süleyman TURGUT- Manisa Mv.
12. Tevfik ENSARİ- İzmir Mv.
13. Yusuf Selahattin BEYRİBEY- Kars Mv.
14. Atilla KOÇ- Aydın Mv.
15. Soner AKSOY- Kütahya Mv.
16. Alaettin GÜVEN- Kütahya Mv.
17. Mustafa Nuri AKBULUT- Erzurum Mv.
18. Hüsnü ORDU- Kütahya Mv.
19. Serpil YILDIZ- İzmir Mv.
20. Mahmut DURDU- Gaziantep Mv.
21. Durdu Mehmet KASTAL- Osmaniye Mv.
22. Fatma ŞAHİN- Gaziantep Mv.
23. Semiha ÖYÜŞ- Aydın Mv.
24. Fahri KESKİN- Eskişehir Mv.

GEREKÇE

Ege Bölgesinin en büyük akarsuyu olan Büyük Menderes Nehrinin başlangıç noktası, Afyon'a bağlı Dinar İlçesinin doğusundaki kireç taşı dikliklerinden doğan ve Karapınar suyu ile beslenen kaynaktır. Afyon, Uşak ve Denizli illerindeki muhtelif dere ve çaylar güneye doğru akarak Nehre katılırlar. Uşaktan gelen Banaz Çayı deri sanayi ve kimyevi atıklarla, Denizli ilinden gelen Çürüksu Çayı tekstil ve endüstriyel atıklarla, Kızıldere Bölgesinden jeotermal kaynaklı sular da yüksek miktar borla Nehre katılır. Söke ovasından geçerek Akköy yakınlarından Ege Denizi'ne dökülür. Uzunluğu 584 Km.'dir. Ayrıca, yaklaşık 25 bin kilometrekarelik havzaya düşen ortalama yıllık yağış toplamı 16 milyar metreküp civarındadır. Ege Bölgesinin can damarı konumunda bir akarsudur.

Büyük Menderes Nehri, yöremiz çiftçilerinin tarımsal amaçlı su ihtiyaçlarını karşılayan çok önemli bir kaynaktır. Ancak, Büyük Menderes Nehri, yerleşim birimlerinin evsel, sanayi merkezlerinin endüstriyel, sağlık kuruluşlarından ise tıbbi atıklar nedeniyle yoğun kirlenmeye maruz kalmaktadır. Valilikler ve birçok çevre kuruluşu tarafından yapılan tahlillerde, Büyük Menderes Nehri suyunun içeriğinde çevre ve insan sağlığı açısından yaşamsal tehlike içeren maddeler tespit edilmiştir. Ayrıca, Büyük Menderes Nehrinde, yüksek bor değerleri mevcuttur. Bu değerler, Germencik'te 75 mg/l kadar ulaşır. Kızıldere Jeotermal Santrali'nde kullanılan artık sular ortalama 32 mg/l bor içerirler ve 250 l/s debi ile Büyük Menderes nehrine aktılırlar. Bu kullanılan jeotermal sular 2 m³/s debisinde bulunan nehirdeki bor içeriklerini 4,4 mg/l değerine kadar yükseltir. Büyük Menderes nehri sularının kirlenmesi ile birlikte yörede jeotermal suların kullanılması, reenjeksiyon yapılamadığı sürece borun zehirleyici özelliği nedeniyle ekonomik önemini azaltmaktadır. Büyük Menderes Nehrindeki yüksek miktarda bulunan bor içerikleri narenciye gibi bitkilerde zehirleyici etkiler meydana getirmektedir.

Yukarıda açıklandığı gibi ülkemiz ve Ege Bölgesi için gerek çevresel, gerekse sosyo-ekonomik açıdan son derece önemli bir yer işgal eden Büyük Menderes Nehrinin ve havzasının doğal dengesinin korunması son derece hayati öneme sahiptir.

Sanayi tesislerinin gerekli çevresel önlemleri almadan gerekli arıtma işlemlerini gerçekleştirilmeden sanayi atıklarını Büyük Menderes Nehrine boşaltmaları sonucunda Nehirde canlı hayatı son bulmuştur. Bunun yanında tarım arazilerinin bu suyla sulanması sonucunda üretimde verim kayıpları ve toprakların çoraklaşması sonucuna doğru hızla gidilmektedir. Nehrin suyu ile temas eden insanlarda da değişik deri hastalıkları ve diğer sağlık sorunları baş göstermektedir. Ayrıca, akarsulardaki debilerin çok azalması, atık suların arıtılmadan Nehre bırakılmasının önlenmesini daha da önemli kılmaktadır.

Büyük Menderes Nehrinin Ege Denizine ulaştığı kıyılarda, 30 kilometre uzunluğunda da bir delta oluşmaktadır. Çok çeşitli tür ve sayıda kuşların barındığı delta, 1994 tarihinde millî park statüsüne alınmıştır. Ayrıca, havzada yer alan Bafa Gölünde, başta su ürünleri olmak üzere, çok çeşitli ekolojik zenginlikler vardır.

Havzadaki tarım topraklarının önemli ölçüde kirlendiği ve verim düşüklüğüne uğradığı ayrıca, Bafa Gölü ve Menderes deltasındaki ekolojik zenginlikleri de son derece olumsuz etkilediği yapılan değişik çalışmalar neticesinde ortaya çıkmıştır.

Büyük Menderes Nehrinin ve Deltasının bir an önce nedenleri bilinen bu çevre felaketinden kurtarılması, ileride oluşacak sosyo-ekonomik problemlerin önlenmesi ve sürdürülebilir kalkınma anlayışı içerisinde Havzanın master planının hazırlanması kaçınılmaz bir zorunluluktur.

Havza bir bütün olarak ele alınmalı ve kurumlar arasında koordinasyon sağlanarak önemli çevre sorunları ve sosyo-ekonomik problemlerin bir an önce çözülmesi yönünde gerekli adımların atılması gerekmektedir.